

გ ა ზ ე თ ი ლ ი რ ს			
თვე	მან. კ.	თვე	მან. კ.
12	10	6	6
11	9 50	5	5 50
10	8 75	4	4 75
9	8	3	3 50
8	7 25	2	2 75
7	6 50	1	1 50

ცალკე ნომერი—ერთი შუკრი

ივერია

გაზეთის დასაყვამად და ყველა განცხადება-დასაყვამად უნდა მიმართოს თბილისის რედაქციას, ვეკაში, ავტოლის ქუჩაზე, განსაკუთრებით კი პრინციპალს, თავ. გრუნინსკის სახ. ღვთა. წიგნ-კითხვის განყოფილებაში. საზოგადოების განცხადებების, საოჯახო-საზოგადოებრივი საქმეების, სასაზღვრო საქმეების და სხვა განცხადებების. ჩვეულებრივი სტერი ქონი რვა კ. ღირს.

1877—1892 **საზოლიტიკო და სალიტერატურული გაზეთი** 1877—1892

ქართული თეატრი
ოთხშაბათს, 4 ნოემბერს,
არტისტის კ. დ. ყუაფანას მონაწილეობით ქართული დრამ. საზოგ. არტისტებისაგან წარმოდგენილი იქნება:

I
ეახადები
დრამა 5 მოქმ. შილდერისა, თარგ. ნ. ავალიშვილის მიერ.

II
ახირებულნი
კომედია 1 მოქმ. თარგ. ნინო ყვიციანიანისგან
მოსაწიფოვება მიიღებს მთელი დანი.

ადგილებს ფასი დაკლებულია.
შეარდავისთვის კომპანია ღირსება 50 კაპ.

დასაწყისი სწორედ 8 საათზე

სახლში ახმედიან ახანაბაგის მხარეთმცოდნეობა

უმორჩილებად საზოგადოებრივად, რომელიც ხედავს ფული არ შემოუტანს წილის ფულის შესავსებლად, ამჟამად ამ ფურის შემოტანს საზოგადოებას კრებულზე, რომელიც დანიშნულია ნოემბრის 8. ამისთანავე ამხანაგობის მმართველობა აცხადებს, რომ ვინც ამ ფულს ბრებამდე არ შემოიტანს გამოირიცხება ამხანაგობიდან. (5—3)

ნიკნაგის გამოყვამა ქართულთა ამხანაგობისაგან

ქართველთა ამხანაგობის გამგებობისა და სარედაქციო კომისიის შეერთებულმა კრებამ მდლობარე წლის 2

ველეტონი

პატივდელთა შორის

შეუფერებელი სახელი—რითი იბრუნებს ქალკითხულს—როგორ გამოიყოფილი ტყენის რკინის ბუხის

დღეს მინდა ტფილისის შესახებ ველაპარაკო ჩემს მოთხოვნებს და საშინელს გაკვირებაში ჩავყვები იმის გამო, თუ რა სახელი დავარქვა ამ ველეტონს. რედაქცია მეუბნება—ოთხშაბათს უთუოდ უნდა მორიგი ველეტონი იყოს გაზეთში, წესი და რიგი ამას მოითხოვს. დღევანდელ დღეს კოლეჯი დარბაზის ქართველი მარხულობს და, ნიშნად თავისი ქართველობისა, ყურადღებას მიაქცევს წერილს, რომელსაც სათაურად ექვნიდა „ქართველთა შორის“. ამიტომ უშეშველად უნდა დასწრო „ქართველთა შორის“-ს, როგორც აქამდელს სწორად. ძალიან კარგი-მეთქი, მაგრამ სხვა ყველა სალაპარაკო-

იანის დადგინა ქართლის კრებულსა გამოკვეთს დროგამოშვებით. კრებულში დაიბეჭდება სალიტერატურო და სასაქონლო წერილები და სივრცით შექნება არა ნაკლებ ათის თანახმად (320 გვ.)

ვინაშე, ვისაც ქართლის მონაწილეობის მიხედვით, თავის წიგნებში გამოუგზავნოს ამხანაგობის კრებულში დასაბეჭდათ.

მოწონებულს და კრებულში დაბეჭდვის რომანებში, მოთხრობებში და სამეცნიერო წერილებში ავტორთ მიუტევებთ ნაბეჭდ თანახმი (32 გვერდი, გვერდზე 27 სტრიქონი იქნება 5x8 კვადრ.) არა ნაკლებ 18 მ. ლექსები და პოემები დაიბეჭდება სხვა პირობებით.

ხელნაწილებთან ერთად ავტორის მიერ გამოგზავნილი უნდა იქნას წერილი პირობითურ შემდგენსად რუსეთში: Тифлиси. Правленію Грузинскаго Издательскаго Товарищества. (10—8)

დოქტორი ს. შაშვამი

იღებს ავადმყოფებს ნაშუადღევს 3 საათიდან 6 საათამდე (ელისაბედის ქუჩა, კოპიევის სახლი, № 116). (30—9)

ტფილისი, 3 ნოემბერი

უწინ რომაელობა დამშვიდებული ხალხი—პური და სერიოა! გაიძახიან; ახლა კი მთელს ვერაპოში, სადაც-კი ქარხნის მუშა მრავალია მოიპოვებს, მხოლოდ ერთი დადგინის—გაისმის: პური და განათლებული! დიდი ხანია ამტკიცებენ, თუქც ისეც ცხადია, რომ უკეთუ ადამიანმა თავისი დევი მუშაობაში გაატარა და დღე და დამ გასწორებული შრომით, ვერ იქნება დღეც მისი მეტი, ცნობილია არა, ამ ადამიანს საზოგადო-

ზედ დღეს უფრო საყურადღებოდ მიმართა ლაპარაკი ტფილისის შესახებ-მეთქი.

მით უმეტეს აშლილი მაქვს ამ საგანზე მადლ მოსაპოვებელი, რომ თვით ხმოსანმა ტფილისის საბჭოსამ, მიხილთ ვახტანგის ძემ მამაგლმა, იმ დღევანდელ კრებულზე განაცხადა, რომ ჯერ ავიღო-დავიღო, ვილაპარაკოთ, და შემდეგ იქნება ფულეობი გამოუტყვერეს საიდგამე ქალაქში. თუმცა ხმოსანი არ გახლავართ ქალაქის საბჭოსაში, მაგრამ ველორბიტე ბან მიხილთ ვახტანგის ძის მამაგლას ძლიერ ვაფასებ, და ამა როგორ არ ვილაპარაკო ქალაქ ტფილისის შესახებ. მაგრამ თანაც შეგათრება მკითხველისა, რომ კონტრბანდით გავაპარო „ქართველთა შორის“-ში ამბები ტფილისისა. აი მიზეზიც ეს ხართ იყო, რომ რედაქციასთან შელაპარაკება მიმივიდა, ვხევექ ბან აბრას, თავისი წერილების სახელი სადღეისოდ დავიგე ჩემთვის. ლაპარაკ ტფილისის შესახებ უფრო შეგშენის სა-

დღეობა უნდა დავხმარო და, თითონ იმს თუ არა, იმს შეილებს მიძინე შექვიოს, სწავლა-განათლება მაინც მისცეს და სწავლის დროს მათი ბინა, საჭმელი-სასმელი და ტან-სამოსი თითონ საზოგადოებრივად, სახელმწიფოდ იზრუნოს.

ამისთანა აზრების მქადაგებულსა და მიმდევარს უწინ უტოპისტებს ეძახდნენ, დასცინოდნენ—გინდა გვოგინდამოძებია, გინდა მთავრებზე ვეგანების გაშენება, სასახლეების გადაშენება—და გიცადე მიანინდათ.

დრო-კი თავისი არ იმლის და, გუმი უტოპისტურ, შექსრულბეულ, გიყურ აზრად დასახული, დღეს ერის აუცილებელ საჭიროებად, მაოკვლელ წყურვილად გააქცეულია. ხალხი ერის სურვილი, ერის დადგინის—მნა დგინისა და მნა ერისა, ადრე თუ გვიან ასრულდება, განხორციელდება კიდევც-აი მაგალითიც. ამას წინადა ამბობდნენ ქვეყნის მოკეთენი და მაფლიანები, პირველ-დასაწყისი სწავლა-განათლება უკვლავის მუქენი და უსასყიდლო უნდა იყოს. მაგრამ ესეც უტოპიზად მიანინდა.

წინადა მიანინდათ და დღეს-კი თითქმის მთელს დასავლელ ვერაპოში ეს აზრი უკვე განხორციელდა და განათონ სადაღებულად იმის შემოღებულად, რომ არც ერთი ბავშვი უსწავლელი არ დარჩეს. შევიცარამ ესეც არ იყარა: იქ უკვდა შევირდას და მოსწავლეს ქვეყლა საჭირო სასწავლო ნივთი მთავრობის ხარჯით აძლიან სრულიად უსასყიდლოდ. აქედან დიდი მანძილი ადარ არის იქამდისაც, რომ სწავლის დროს საზოგადოებრივად უსასწავლო თვით მთავრობამ იყაროს. ვე შევიცარამი და მხოლოდ მაშევიცარამი შეიძლება, იტყვიან. იქ უარს არა ჰყავთ, იქ

ხელი „უცხოთა შორის“, რადგან ქართული ნაწილი საქართველოს დედა-ქალაქისა ისე დამდნარა და ისე გაწყობებულა, რომ აღარ-კი სჩანს სადმე ახლო-მახლო. ათასს ერთხელ ბან მიხილთ ვახტანგის ძის მამაგლას რიხინი სიტყვა რომ მოგაგანებს, რომ ტფილისში ქართველთა ლაპარაკებე მაინც, თუ არის აყვირენ და არსადა სჩანანო, თორემ სხვა-ფრთვ აღარავითარი იმშინ-წყალი ქართველობისა ჩვენს ოინდელსა ცხელ-ქალაქს აღარა ტყობარია. ჰო, ბევრი ჩვენგან-მეთქი ბან აბრას დავი-თხო ჩემის წერილისთვის სახელი „უცხოთა შორის“-ში, ბოლოს კიდევ დავი-თხო, მაგრამ რედაქცია შესტა და შემოვიღალა: როგორ თუ ტფილისი „ქართველთა შორის“-ში არ უნდა მოჰყვეს? ნუ თუ ისე დავი-თხო, რომ ჩვენი დედა-ქალაქი უცხოეთში უნდა მოვაქციოთ? რას გავთვლიანობა? რომ არას ვაყვიებთ, მაგიტომოლოდ ვამტყუებთ ჩვენს ქართველობას, მაგიტომ ვამტყუ-

ვარისთვის თითქმის არაფერი არ იხარჯება. ინვლისში ბევრი იხარჯება უარზე, მაგრამ საქმე ის-კი არ არის, რაზედ იხარჯება სახელმწიფო შემოსავლის უმეტესი ნაწილი, საქმე ის არის, იცის ხალხმა, შეუგნია, როგორ და რაზედ იხარჯება მისგან გადახდილი ხარჯი? ლონდონის მუშა ხალხმა ამ დღეებში ერთი დღე და დღე კრება გაჰპართა და შეუდგენ განაჩენი დასდო: ვინა-ვით მთავრობას, რომ ჩვენი შეი-ლები—სულ 43 ათასი—ვიდრე პირველ დასაწყისს სწავლას, კანონთა უკვლავისთვის სავალდებუ-ლოს, დაამთავრებდნენ, მისის ხარ-ჯით იზრდებოდადნენ. რაკი აქამ-დღის მიღწის მუშა-ხალხმა, იქამდის-საც მივა, რომ თავის უბედურებისა და ვაგის მიზეზიც იპოვოს: დადარწმუნება, რომ, უკეთუ იმდენი ფული, ქვეყანაში ხარჯის სახით მოკრებულად, უარზედ არ იხარჯებოდეს, მთავრობას ადვი-ლიად შეეძლებს ხალხში მეტი განათლება გაავრცელოს, მეტი ხა-თელი მოჰყვინოს იმ უბედურთა, რომელთაც ადამიანური ადამიანის სამართლის მეტი ადარა გაანიათ-რანა.

შევიცარამი მთელი ღიგა—სა-ზოგადოება—არსებობს, რომლის აზრისა—იმი იქნას როგორმე ად-კვეთილი. ამ აზრის განსახორციე-ლებლად შემოსენებულს ღიგას საჭიროსად მიანინა—მიჰსართოს საჭიროსად და მადლით მოსილთ, გვირგვინოსანთა და დვთვ მორთ-ცხებულ შეფთა და ხელმწიფეთა და საბუთებთა, დვთისა და ხატის ძირს ჩამოღებთი გაუთავალისწინოს, რომ იმი საჭირო არ არის ერთა შორის, რომ ერის წარმომადგე-ლებნი თითონაც კარგად იციდენ-ბენ თავიდან განსაჯდვად ომისას,

ცხებ ქართველობის სოფლადკო, და მას ქართულ სოფლესაც შენ უცხოეთში მოაქცევი! არის ვაკე-თებთ, იმტომ-რომ კეთილშობილი ვართ, კეთილშობილი, თითქმის ბრწყინავთ სისხლიგვიდაძარღვებში და საქმე რაში გვეკარებთ! სამა-გიტომ ლაპარაკი იშტაი დალი გვაქვს და დავიწყებთ მოსარაობითა. მართალია, თვით მევე ვახტანგ მე-ტყე ამბობს:

ქნის ძალით მამბობარი საქმით ცოტას ვამარჯუვებთ, მაგრამ სულ არაობის ცხრა უღელს კატა სჯობიაო. ერთის სიტყვით, ტფილისის ამბებს უშეშველად უნდა ერ-ტყას „ქართველთა შორის“-აო.

აბა რედაქციას სად ვამტყევი და როგორ ვაღვუხად მის ბრძანებას?

სამინებება დაატყდა თავს ქალაქ ტფილისის წელს. ჯერ ხომ-იყო და—ნათილ-ლებდეს ხილი ხატულა სო-მებისა იორღანისა და იმდენ ხალ-ხი შევირა ჩვენმა უმეტრებამ, გამ-

ხარჯსა და ბორჯს ლაშქრობისას, ტახტვა ვაგებს სამინიელის სისხლის-ფერისას.

ეს აზრი მართლად საუცხოვო და მთელის ცაცობრობისთვის სასარ-გებელი აზრია, მაგრამ უწინ უტოპი-ზად მიანინდათ. დღესაც ბევრს სი-კვლად არა ჰქუთენის, მაგრამ ეს აზრი-კი განხორციელდება; გან-ხორციელდება მამინ, როდესაც მუშა-ხალხის, ერის უმრავლესობის სურვილად გადაიქცევა. თუ-კი მუ-შამ ის შეიგნო, რომ ამოაფხან შრო-მით უკუეც ვერ გამოიძვივა, მამა-სადაც, ჩემის შრომის საყოფი, მე-კი არა, სახეს თუ მიაქცევა; თუ-კი ის შეიგნო, რომ საზოგადოების ერთად-ერთი გამამდიდრებელი, ერთად-ერთი ბურჯი მე ვარო, და-კი ადარა სთხოვს, უბრძანებს საზო-გადოებას—ჩემს შეიღს ასწავლოს და სწავლის დროს ასაწავლივე, რადგან მე მცროსობ და ჩემ ნა-მუშავარს სხვა იდებს ჯიბეშია; თუ-კი ამას, ვიპოვებთ, მიხვდა, იმასაც მალე შეიგნოს, რომ ჯა-რისა და მცვერობის კოლა ბევრ ნაირად ძირ-გამომხმებელია ერის ერთად-ერთი გამამდიდრებელი; კეთილდღეობისა; იმასაც შეიგნოს, რომ ერთა შორის უსამაგებება უამ-რად და სისხლის დადგურებადაც შესაძლებია სვილებულ იქნას რო-გორმე, და მამინ ერთ უარ-ჰყოფს ჯარს და ომს ისევე მედგება, რო-გორაც დღეს თხოვრობს შურს, ესე იგი საქმესა და განათლებას. თხოვრობს იდებს კიდევ, თუ ყველგან არა, ზოგან მინც.

Z.

ახალი ამბავი

* 2 ნომერის დანიშნული იყო კრება ქალაქის საბჭოსი, მაგრამ რად-

ნებეულობა წოწროაქობით. მევე ხომ მოჰყვა მოავარ-სარდალი კაცთა ნათესავის მტრებისა ბანი ხოლორა აზიაშვილი, რომელმაც მარტო თე-ვისის ზარით უტოლში ჩაუღლო და-ლიანი ენა თვით იმისთანა მოლაპარაკებებს, ვისაც ვერ გააჩრებ ვერც ქუიანის საბუთებთ, ვერც დარბა-სლობით, ვერც საქვეყნოდ დაუვიწყარის მოქმედებით, ვერც ლოლიკით და ვერც სხვა ღირსეულის იარაღით. მაგრამ ისეთს გაკვირებაში არავინ ჩა-უღლია ამ დაწყვეტილს ხოლორას, როგორმაც ჩაავლო ტფილისის ქა-ლაქის თვით-მმართველობა და მეტად-ღე მის გამგებობის ესა. იმავარში გათავებულ იყო ხარჯთ აღრიცხვა მა-ტფილისის წრეგანდელ შემოსავლ-ისაგან. ეს ხარჯთ-აღრიცხვა მა-შინვე გვეუბნებოდა, რომ წელს მო-სალოდნელი შემოსავალი აიწვეს 765,634 მანეთამდე, ხოლო ხარ-ჯი—800,529 მანეთამდე, ე.ი. ხარჯი თითქმის 35,000 მანეთით მეტი ვეყენ-ბა ვიდრე შემ. :სავალი და—სავალი სა-

დაბატ სოველი

(მოწერილი ამბავი)

მარადილი (ბათუმის ოლქი). მარადილის მარა იწყება აკარისა და კორონის შესართავიდან და მისდევს ათეთრის ხეობას. სამხრეთით აკარის აკრებს დასავლეთით—მაკხელი და ჩრდილოეთით—შევი ზღვა. მარადილი და შავს ზღვას შუა მდებარეობს პანეთი. დღეს მარადილი მისდევს ჩრდილოეთით—შევი ზღვა. მარადილი და შავს ზღვას შუა მდებარეობს პანეთი. დღეს მარადილი მისდევს ჩრდილოეთით—შევი ზღვა. მარადილი და შავს ზღვას შუა მდებარეობს პანეთი. დღეს მარადილი მისდევს ჩრდილოეთით—შევი ზღვა.

როდესაც კავკასიაში ახალი სასამართლოები დაწესდა, განსვენებული დ. ქ. ყიფიანი მომარტველ-მოსამართლე შევიდა რაქის მარაში, სადაც მხედრე და გულ-მოღვინე შეუდგა მშვიდობიანობის ჩამოგდების საქმეს. რაქველები გზადაც პატრონკებით იხილდნენ განსვენებულს. მომარტველ-მოსამართლე იყო იგი ქუთაისისა და შენდევ ტფილისის მარაში ათის წლის განმავლობაში. მერე, 1877 წლიდან, დ. ქ. ყიფიანი 15 წელს ნორატორობა ტფილისში და ამ თანამდებობაში გარდაიცვალა. განსვენებული, სხვათა შორის, დღეს მონაწილეობას იღებდა კავკასიის ხიზნათა საქმის შესწავლაში. განსვენებულის მხედრობის და გულადობის აღსანიშნავად იმის თქმაც საკმარისია, რომ მან მხოლოდნაშვილ განიზარა ინგლისურის ენის შესწავლა და იღებდა მოახერხა კიდევ ეს საქმე, რომ პროზა და ლექსად გადამოთარგმნა ქართულ ენაზედ შემსპირის კომედია: „დიდი ალიკაითი სულ არაბოდა“. ქართულს ენაზედ იპოვება მისი ნათარგმნი ურჯუნის არაკები „გრობული“. განსვენებული დღი უნაგრო მშრომელი იყო და დვილი მშრომელი ადამიანისა. ავადმყოფობას განსვენებულისას ამ ბოლოს დროს ისიც დაერთო, რომ სიღარიბე ეყოლა, მისი უმეღველები მამული მოტყუებით ჩაიდგენ ხელი მისმა მოვალეებმა, და ამან სულ ერთიანად მოუღო ბოლო. საუკუნოდ იყოს სხენება მისი!..

მარადილს საქართველოს ისტორია ხშირად იხსენებს. მარადილიდან გათქმული ყოფილან ძველად, ვითარცა კარგი მებრძოლი საქართველოს მტრების წინააღმდეგ. დღეს ეს ძველად გამოჩენილი კუთხე შექმნილად აღარას წარმოადგენს. აქ კაცი ჩვენის ძველის ცხოვრების ნაშთს იშვიათად შეხვდება. მარადილის მახლობლად სოფლის პეტრულოში მატულა პატარა კობტა ეკლესია მატულაობით და ქართული წარწერებით. დღეს ამ ეკლესიას

უხვდება. ის საითკენ უნდა იქნას მიმართული ყურადღება ჩვენის ქალაქის საბჭოს ხმოსანი. ვინც უყენებს წარაგებს და ყოველი მცხოვრებელი წყლის დახარჯვის კვლევისთვის თანაბრად აღადგენს ქალაქის ზარალსა. მრავალი სხვა ხარჯები იყო დასახლებული, მაგრამ ხარჯი ყოველთვის ხარჯი და ყოველთვის ძნელი მისი ვადადა. საბჭომაც ამიტომ არც ერთი არ მოიწონა ჯერ, ყოველი ხარჯის მომატება ანელებს ადამიანის ცხოვრებას. ქალაქის თეთრ-მარაგობა-კი იმის შეყვანილობაში უნდა იყოს, რომ მრავალის ცხოვრება და არა გათმობა, გადლუქვით, გათქვით. ამის გამო ხარჯის მომატებისკენ რაც წინააღმდეგობა უნდა იყოს, მით უკეთეს წარმომადგენელი იქნება ქალაქის მცხოვრებლების. საბჭო იმის შეყვანილობაში უნდა იყოს, რომ ქალაქის შემოსავლი გააძლიოს იმისთანა საქმეების გაძლიერება, რომელნიც აუცილებლად საქარო მოქალაქისთვის და როგორც დღეს ძვირად

ლისში დაბრუნდა, პირველი კანონი სასწავლებელი გამოართა პანეთში იყო. პანეთში მისდევდა დასახლებული არა ქონების შესაძენად. პირ-ჩიეთ, განსვენებული იქილდან აღმუშავდა ფულსაც და თავის ძალ-ღონესაც მოხარდა თავისი იღვრებას აღვიდა. ამ სასწავლებელში მავნებლად მიანდოდა თავს მისი დასახლებული იქილდან აღმუშავდა ფულსაც და თავის ძალ-ღონესაც მოხარდა თავისი იღვრებას აღვიდა.

როდესაც კავკასიაში ახალი სასამართლოები დაწესდა, განსვენებული დ. ქ. ყიფიანი მომარტველ-მოსამართლე შევიდა რაქის მარაში, სადაც მხედრე და გულ-მოღვინე შეუდგა მშვიდობიანობის ჩამოგდების საქმეს. რაქველები გზადაც პატრონკებით იხილდნენ განსვენებულს. მომარტველ-მოსამართლე იყო იგი ქუთაისისა და შენდევ ტფილისის მარაში ათის წლის განმავლობაში. მერე, 1877 წლიდან, დ. ქ. ყიფიანი 15 წელს ნორატორობა ტფილისში და ამ თანამდებობაში გარდაიცვალა.

როდესაც კავკასიაში ახალი სასამართლოები დაწესდა, განსვენებული დ. ქ. ყიფიანი მომარტველ-მოსამართლე შევიდა რაქის მარაში, სადაც მხედრე და გულ-მოღვინე შეუდგა მშვიდობიანობის ჩამოგდების საქმეს. რაქველები გზადაც პატრონკებით იხილდნენ განსვენებულს. მომარტველ-მოსამართლე იყო იგი ქუთაისისა და შენდევ ტფილისის მარაში ათის წლის განმავლობაში. მერე, 1877 წლიდან, დ. ქ. ყიფიანი 15 წელს ნორატორობა ტფილისში და ამ თანამდებობაში გარდაიცვალა.

გორ მომხდარა ეს მკვლელობა: აკირტვა თავის დას ათხოვებდა და ქარაქლისთვის ამხანაგებთან ერთად გლეხს ხუბუხს უღელი ხარი მოჰპარა. ხარტვის პატრონი ერთის მერობლით დაეღება ქურდისა, დაეწია და ხარტვი უნდაღა წაერთვა. ქურდობის არ დაწებეს და ასტყდა თოფის სროლა. აკირტვა მოკლეს და დანარჩენი მისი ამხანაგები გაიქცნენ. მოკლული აკირტვა სულ ყმაწვილი კაცი ყოფილა, ასე 17 წლისა და ამ ქურდობამდე არავითარს ტულს ქვეყაში არ შეუქმნივიათ.

მთავრობის განკარგულებაში

დასაშუალო იქმნეს სამსახურში ტყუილსა: სამსახურშია ზღადას მისი მხოლოდნაშვილს თანამდებობა კლიმატვილი და ღონდაც შტატს გარეშე.

მეპარტოზი

† დიდი ქიხოსროს ძე ყიფიანი

მოგვყავს უფრო დაწვრილებული ცნობანი გავთუ „Кавказ“-იდან განსვენებულს დ. ქ. ყიფიანის ცხოვრებისა და მოვალეობის შესახებ: „ამ წლის 15 ოქტომბერს, საღამოს 6/1 საათზედ, თავის მამულში, გარდაიცვალა მისი სოფ. ქვიშხეთს, გარდაიცვალა ტფილისის ნორატორობა დიდი ქიხოსროს ძე ყიფიანი დიდის ხნის მძიმე ავადმყოფობის შემდეგ, 57 წლისა. განსვენებული დ. ქ. ყიფიანი სა წავალა დაამარტვა ტფილისის კლასიკის გიმნაზიაში 1856 წელს და, რადან დიდი ნიჭი გამოიჩინა სწავლის, ს.პეტერბურგის უნივერსიტეტში გაგზავნეს სახელმწიფო ხარჯით, ვითარცა კავკასიის სტრუქტურისტი. 1861 წელს უნივერსიტეტში სწავლა დასრულა კანდიდატად. იმის დისერტაცია: „მეფე ვახტანგ მე-VI სამართალი“ ისე სულსა იყო დაწერილი და, როგორც სწავდა, იმის ავტორს ისე კარგად სკადნოდა საქართველოს იურიდიული ყოფა-მდგომარეობა, რომ უნივერსიტეტის პრაფესორებად დიდი ყურადღება მიაქცია.“

როდესაც დ. ქ. ყიფიანი ტყუილსა საქმეებში და ან ეხალისებოდ მათი საფუძვლიანი შესწავლა. მიზეზიც ეს არის, რომ ვინც ზედ-მიწვეთ იტის ქალაქის საქმეები, გამარჯვებულიც უნებველად ის რჩება. აი დღეს გაქირებებაში ქალაქი. სიღამაც ყოფილა, მოუხერხებია გამკვამბს და ას ოცი ათასი თუმანი მეთი დაუხარჯავს, ვიდრე შემოსავალი ჰქონია. დღეს ამ ფულის დაბრუნება თუ სრულიად ვერ დაბრუნებენ, ნახევარი მიწიც მიწოდეთ, კასა მათიაც სულს მითითებამს. მთელი გარაკება მონადირე საბჭომ იმის განხილვას, თუ საიდან იზოვირდა საქარო ფული, ზოგი ამბობდა—მოვუბნებთ სახლების დფსების ხარჯსა და ამ ფულით დავებრუნეთ, რაკ-კი ამ რამდენსავე წელს დიფიციტით მოვსვლით. სხვანი იხსენებენ—ქალაქში 130,000 სულზე მომეტებული ხალხი ცხოვრობს, იმათი მხოლოდ 10,000 სულს აქვს საკუთარი ხალხები და მარტო ეს ათი ათასი კაცი არ მოვალე, რომ გას-

მგზავრს გასინჯავენ და სადენინფექტო წამლებს აკურებენ. 3 ნორტილიდან სადენი ნოვაციდგან არც მგზავრს მოპყავთ და აღარც საქონელს იღებენ წამოსაღებად.

* ორშაბათს, 2 ნოემბერს, ამიერკავკასიის რკინისგზის ავტო რ. ა. რადიცივი გაემგზავრა კახეთსა და ზაქათალს ოლქში. ამბობენ, რომ რადიცივი უნდა გასინჯოს ადგილი რკინისგზის შტოების გასაყენადაც.

* მიხეილის სამკურნალოში ამჟამად იმყოფება ქვეყნი ავადმყოფი ხონის სემინარიის მოსწავლე კ. შენდევლია. მკურნალების შემოწმებით ის ავადმყოფობა შენდევლისას გასწვნი აუხის კელიდან ვადმოვარდნის შემდეგ, მკურნალები ურჩევენ შენდევლისა, ჰაერი გამოიკვალოს, მაგრამ შენდევლისას სრულებით არა აქვს შეძლება. სასურველია, რომ ჩვენმა საზოგადოებამ ამ ავადმყოფის ვარგისი მოვება ყურადღება მიაქციოს და შეძლებისა და გვარად შემწეობა აღმოუჩინოს გაქირებულ ავადმყოფს ყმაწვილ კაცს.

* 2 ნოემბერს, ღამე, პოლიციამ მე-7 განყოფილებაში შეიპყრო 14 უბილითა კაცი და მე-5 განყოფილებაში 1 კაცი.

* გუშინ, 3 ნოემბერს, რუსეთის ფოსტად არ იყო და ამიტომ ტფილისში არც გავითვინი მოსულა და არც წერილები რუსეთიდან.

* გავითვინი „H. O.“-ს სწერენ ზუგდილიდან, რომ 30 ოქტომბერს ზუგდილს ახლო, 7 ვერსის მანძილზედ, აჯოგდვიანის* ტყეში უპოვნიათ ერთი კაცი გვამი, რომელიც ასე სამის კვირის წინ უნდა იყოს მოკლული. ამ კაცის ვინაობა ჯერ არ აღმოუჩენია. ზუგდილის მცხოვრებნი ამბობენ, ეს გვამი ერთის ავახაყის უნდა იყოს, რომელიც პოლიციამ მძიმედ დასჯა ავახაყების დევნის დროსა.

* იმავე გავითვინი სწერენ ზუგდილიდან, რომ სოფ. კოკის ამ დღევანდელში მოუკლავთ სოხსების ოლქის მცხოვრები ავახაყი აკირტვა. აი რო-

მი ათას ხუთასი თუმანი დევიციტი არ აგვედგებო. გულის-ძვირით მოსინინა საბჭომ ეს ხარჯთ-აღირცხვა და კიდევ დაამატკია. ან მეტი არ გზა ჰქონდა. მაგრამ ავერ ვავარდა ხოლმის ვამოლაშკრების ამბავი და საბჭომ ორი ათას თუმანზედ გადასლა მტკვარის წყლის დასწმენდა, რომ ზაფხულში, როდესაც იკლებდა მილის წყალი, მიეწოდებინა ხალხისთვის გასუფთავებული მტკვარის წყალი. ბოლოს თეთრ ჩვენს მხარესაც შემოავსია ხოლმე, და მაშინ საბჭომ გადასლა ხოლმესთან სამართლად ექსის ათას ოთხასი თუმანი. ამ სახით ქალაქის ხარჯთ იმატო რვა ათას ოთხასის თუმანი და შემოსავალს-კი ერთი გროშიც არ ვადასკარებია. კასაში გაქვს სულ 765,634 მანეთი დეველებთან, ამ ფულით მოახერხებ, რომ დახარჯო 885,000 მანეთით, ე. ი. ოთხმოცდის ათასის თუმანი იმაზედ მეტი, რაც შენა გაქვს ვაჭრებში.

დამეთანხმებით, რომ ძნელი გასადიდოდა ასეთი ახარებული დავალე-

და ფოქადიც იმითომ არავის მოსდის ეს საკითხი. რომ საბჭოში ძირიელ ნაკლებად არანისთინი, რომელიც შესაფერად იყენენ ხალხული საქალ-

განაც არ შეიკრიბა კანონიერი რიცივი ხმოსანთა, ამის გამო კრება დი-შალა და გადაიღო შემდგენის ორშაბათისათვის.

* მოვავარებთ ჩვენს მკითხველებს, რომ დღეს სათავად-ზნაურო ბანკის თვარტში ქართული წარმოდგენა დანიშნული. წარმოადგენენ მილიერის დრამას „ყაზალბი“ და ვიდეოლის ტრამის დასაკვეთად. წარმოდგენაში მთელი დღის მიიღებს მონაწილეობას.

* ჩვენ მივიღეთ კივის ქართულ სტუდენტებისგან 13 მან. ბნთი. ყორდანაის საისტორიო მასალების პირველის ტრამის დასაკვეთად. სტუდენტები ამ ფულში ითხოვდნენ მხოლოდ ორს ეგზემპლიარს შემოსხენებული წიგნისას.

* დაიბეჭდა და დაურთდა წყერო მე-7—8 ნომრები კავკასიის სამხედრო-სამედიცინო საზოგადოების ჟურნალისა. ამ წიგნში მოთავსებულია, სხვათა შორის, დიდილი არდასენოვის: „რა ვედი მოულის ნოყიერ მალახის თესვის ქუთაისის გუბერნიისა“, ა. დარეჯანაშვილისა: „მოვლა-მოყენა მყავლისა“, „გენგავარაკი“ უცნობის ავტორისა და „ამიერ-კავკასიის ქვეყნების მრეწველობა“ ბ. მ. ნანალოვისა. წიგნს ბოლოს ჩართული აქვს ანგარიში ტფილისის სახალს-ნო სკოლის მოქმედებისა 1891 წლის განმავლობაში.

* კვირას, 16 ნოემბერს, 12/2 საათზედ სოხებითა საქველ-მოქმედო საზოგადოების დედათა სკოლაში აკურთხეს ახლო დაარსებული სამხარეული სკოლა. კურთხევის მრავალი ხალხი დაესწრა. კურთხევის შემდეგ სიტყვა წარმოსთქვეს: ქმართანისებმა „სამხარეული კურსების შესახებ“ და ბ. მ. ნანალოვისა „სამხარეული კურსების მნიშვნელობის შესახებ“.

* რადან ქალაქ ლენქორანს ხოლმე იმატა, ამის გამო ამიერ-კავკასიის რკინისგზის მმართველობამ დააარსა 3 ნოემბრიდან სადღერ ავტობუსის საოპერავოცია და სადენი ინფექტო სენაკი, სადაც ყოველს

ქეთური მამკლიანები ჰპატრონობენ. ამას გარდა, აქა-ი სხვა მცირე ნაშთებიც არის. ქართული მამკლიანების ოსმალოს ერთგულება ყველაზედ აღრე მარადიდლებმა აღიარეს. მათ შემდეგ აქართველებმა 100 წელიწადს კიდევ უფროთვლეს ქრისტიანობას, ყველგან მარადიდელნი მიუძღვოდნენ ოსმალებს წინ და ამითის დაწმარებით იმორჩილებდნენ ისინი დაწმარების ხალხს. მარადიდლები ყველაზედ მეტად გაიტაცა მამკლიანობაში. უკანასკნელის ომის შემდეგ მარადიდებან ოსმალებში წყაღეს ოცი ათასი სული, აქირადან-აკირადი ათასი წასულა.

მარადიდნი ღღეს ირიცხება დახლოებებით ათი ათასამდე სული. აქა-ი ძრიელ ბევრი ცალკური სოფლებია, ტყეებში უპატრონო სახლები არის დატოვებული ოხრად და ტყის ნადირის თავ-შესაფარად. ზოგიერთი სოფელი სულ მოლად ცალკურია, როგორც, მაგალითად, სოფელი წუხე. სახელე შორის ბევრი ორ-სართულიანი უარის, რაც უნდა პატარა სახლი იყოს, მიიწვითათა სახლი ორს ოთახად ნაკლები არ იქნება. სოფლებში აქა-ი ძველს მარნებსა და ქვევრებს შეხედება კაცი. მარადიდის ღვინო ძველად განთქმული უყოფა. ერთმა მამკლიანმა სიტყვა: მარადიდ ძველად „მარან-დიდა“ ერქვა. წინად ჩვენში ხალხს საერთო ცხოვრება ჰქონდა და ყურდებს ერთად ჰკრფდნენ, ერთად სწავლავდნენ და ერთს მარნში ინახავდნენ. ამიტომ მარან-დიდი რქვეთია. ღღეს-კი ვაზი აქ ძირიანად არის ამოგდებული.

მარადიდელნი ჩვენის მეფეების დროს გამოჩინილი ზღვიანისნი და პავსანების ყოფილან, ნავების კეთება უკონდათ და საქართველოდგან ამით ზოგადი დაწყალება ხალხი საბერძნეთს. ეს ხელთა ამითი ღღევანდამდე არის დაშორილი. მარადიდელნი მშენებრად აკეთებენ ნავებს; ქორბის ხეობაზედ რამდენსამდე ალაის აქეთ ნავების ქარხნები. ამითი ადგილი ზღვაშიაღ მოგზაურობენ, ორობიდან პირდაპირ შავის ზღვისან მდისად მათ მიერ გაკეთებული ნავი ა თან მიჰქვს 200 ფუთზე მეტს საონლი. მარადიდს ქარხნზედ ხიდი არ აქვს, ამიტომ დიდი ნავთი მარადიდის და ხალხი უფსოლად გაჰყავთ. თითონ მარადიდ ღღეს პატარა მან არის და აქ, ქართველ მამკლიანებს გარდა, 10 სახლამდე ქრისტიანები სცხოვრობენ. ერთი ქრთველი მამკლიანი ესლან-ხან გეგისიანსებულა, ქრისტიანი ქალი შეურთავს და შვილებიანა ჰყავს.

მეცა ენახე ეს გეგისტიანებული ის, როცა ვკითხე, რად გეგოცკავო რაჯული-მეთქი, მან მიპასუხა: „უ ვენა, ბატონო, მამადრეჰი და ბეი-ოჩენი ქრისტიანები იყვნენ, ჩვენც ქრისტიანები ვიყავით, ეს მხარეც აქართველი იყო, ჩვენც ქართველები ვართ და თქვენი. ჩვენნი ენა ქრთულია, მე ქრთველი ვარ და ქრთველი ქრისტიანი უნდა იყოს და არა თათარიო. მე ვუთხარ: თათარი უმოდებდა ქრთველი იყოს ქრთი. არა, ის ქრთველი აღარ იქნებოდა. მე ბევრი მიცხავენ გეგისტიანებისათვის, მაგრამ ყველას იმას ვუხუბნი: თქვენც რომ ქრთა გქონდეთ, თქვენც მოინათლებით-მეთქი, ჰგრამ რას იქმს კაცი, ისეთი ხალ-

ხია, რომ ვერაფერს გაავიზინებთ და ვერაფერს შეასმენთო.

ნ. კ. (შდმვერ იქნება)

ნარკვევი

(ფერნა-გაზეთებიდან)

ჩვენს გაზეთში გვქონდა დაბეჭდილი, რომ ამერიკის ერთის გაზეთის თანამშრომელმა სტენგონამ ხოლგერს აიყრა, შემდეგ ჰამბურგს გაემგზავრა და სამკურნალოში სცხოვრობდა; რამდენსამე ხანს, რთა გამოკვლევან, შეხვდებოდა, თუ არა ხოლგერს. სტენგონაში ეძიებს მღვრეი წყაღეს-კი სვამდა ხოლგერს უზომოდ და ხოლგერიანებთან ერთად ექინა ერთს ოთახში, ხოლგერიანებთან სვამდა და სვამდა, მაგრამ ხოლგერს მიიწვია არ შეხვდა. ზოგიერთმა მკურნალებმა აღიარეს მამბურგის ჰეიერს მიერ მოგანილი ხოლგერის აცრა უბებრი ყოფილად, მაგრამ უფრო გამოცდილი მკურნალებმა სთქვეს, სტენგონის მგალით არაფერს არ ამტკიცებს, რადგან შესაძლია, რომ ხოლგერს იცვს არ შესვენდრო, თუნდა ხოლგერს აცრილიც არა ჰქონოდათ. მკურნალებმა სთქვეს კიდევ, საჭიროა ხოლგერის აცრა ინდიკაში გამოკვლევა, რამდენსამე ხანს გაესაცვრა და მაშინ დამტკიცებდებ, უეებრა; თუ არა ეს აცრა. „H. O.“-ში დაბეჭდილია მეურნის ო. იმედილის წყრილი, რომელიც ძლიერ სეურნადეობდა მიგვანია და წყრილიდან ზოგიერთს ახადეს მოკვრევათ:

ერევის მახრში, სწერს იაშვილი, ამ ათი ათასი კაცი, თავისა უნებურად, რასაკერძოდა, სწორად ისე იქცეოდა, როგორც სტენგონა, საქმე ის არის, რომ ერევის მახრის მცხოვრებთ, სომხებს, მამკლიანებსა და აისორებს, არავითარი ღონისძიება არ მიუღიან ხოლგერის წინააღმდეგ, ხოლგერი თემში ბული ხალხი ვართობა სოფლიდან ან არა-და, სოფელში სცხოვრობდა ღვინის ანაბარად. ხალხი აღუდებულს წყაღეს-კი არა მხარობდა, ავიდეს, მაგალითად, სოფელ კამბოლუს. ამ სოფელში 340 კომლია, სულ 2,000 მცხოვრები. იგილის ვასულსა და ავესტრის თემში ხოლგერა მიიღეს სოფელს მოვლი, ერთი სახლი არ გადარა, რომელიც ხოლგერის ავადმყოფი არა ყოფილიყო. ავადმყოფს ნათესავნი არც დღე ჰმოდებოდნენ არც ღამე. მიიღეს თჯები ავადმყოფთან ერთს ოთახში სცხოვრობდა, ერთს ოთახში იძინებდნენ, ერთად სვამდნენ და სვამდნენ, უსუსური ბავშვები ავადმყოფ ღვინობან ერთად იწვენენ ღვინოში. ამ გვადრად სცხოვრობდა ხოლგერის დროს 680 კაცი. ე. ი. თითქმის ერთი მესამედი რიცხვი სოფ. კამბოლუს მცხოვრებთა. ამ რიცხვიდან ავად გახდა 221 კაცი და გარდაიცვალა 123, დანარჩენს 459 კაცს ხოლგერა სულ არ გადამდებია, მიუხედავად იმისა, რომ სტენგონით ხოლგერიანთა ავადმყოფებთან სცხოვრობდნენ, თუნდა სტენგონით-კი ხოლგერა არა ჰქონიათ აცრილი. რატომ არ გადვლენ ამით ხოლგერი?

როგორც უხელო, ხოლგერის აცრის გარდა, კიდევ სხვა მიზეზები ყოფილა, რომლის გამოც ადამიანს ხოლგერს არ გადვლდა, თუ ვინა ხოლგერის ავადმყოფთან ერთად იცხოვრებს. ანეთი მიზეზი ჩემის აზრით სანია: 1) ხოლგერის დროს ზოგიერთის ადამიანის სხეული ხოლგერისგან თვის თვად უზრუნველად ხდებდა. ეს არა ბევრს მიეწიერს კუჭშიატილად მიიწია. მართლაც-და ძლიერ ადვილად შესაძლია, რომ ხოლგერის დროს ადამიანის სხეული

ჩაჰყვს დაუძღვრებელი ბატრია და თითონ ამ ბატრიაში უზრუნველ ჰყოს ადამიანი ხოლგერისგან. ამ ახსნამტკიცებს ეს გარემოება, რომ როცა ხოლგერიან ადვილს ეს სერი განვლდება, ამ ადვილს რომ საღის ქალბებიდან ხალხი მივიდეს, ხოლგერა იცვს განვლდა ხოლგერ და მომეტებულ ნაწილად ახლად მოსულს ადვს მურსას; 2) ხოლგერის დროს ზოგიერთის ადამიანის სტომაქი თეს სალია, რომ ხოლგერის ბაცილა, ოდესღაც რომ ჩაჰყვს კუჭში, ვერაფერს დაავლეს, რადგანაც საღს კუჭში ბევრი სიმეფა და ეს სიმეფა ვეკლავს ბაცილას. ამ მიზეზის გამო ხოლგერის დროს შიში ძლიერ უდდა, რადგანაც შიშის გამო ადამიანს სულა ეკრება, სტომაქი ვსლება და ადვილად უსვლავდა ხოლგერ; 3) მესამე მიზეზი უნებლო უმეზბევა არის. ხოლგერის ბაცილები ყველა ადამიანს არ ჩაჰყვს კუჭში და მამკლიანად ყველას არ შეხვდება. აი ერთი მაგალითი. ერევისში ერთს ახალგაზდა კაცს ფურეუნი დაჰქონდა ხოლგერი გარდაცვალებულია გვიმა სასოფლოზედ. წაიღება და სასოფლოზედ გვიმა და, როცა დაბრუნდებოდა, ჩაჯდებოდა იმ კუჭში, რომელიც ხოლგერიან გარდაცვალებულის გვიმა იღო და ისე მოიღო და ქალბი. ხან-ხან ამ კუჭში ბეღობი მეფურაუე ჰურსაც მიიზრებდა. მიუხედავად ამისა მეფურაუეს ხოლგერა არ შეხვდებოდა.

ბ. დ. ი. იმედილის მოსაზრება სწორედ რომ საბუთიანად მიგვანია და ვრცელი ჩვენის მხრით, რომ სტენგონის მგალით ჯერ არ ამტკიცებს, რამე ჰეიერის მიერ მოგანილი ხოლგერის აცრა მარ-სამტკიცებლად საჭიროა, რომ რამდენსამე გაესაცვრა ხოლგერა და მხოლოდ მაშინ დამტკიცებდებ უეებრა მისი საშუალება თუ არა?!

რუსეთი

„Рус. Вѣд.“-ს სიტყვით, წყრენდელმა ხოლგერამ ყველას აუბოლო თვლი: დარწმუნდნენ, რომ ქალბები უფრო დაბინძურებული და უფინდური ყოფილა, ვიდრე აქამდე ეგონათ. ამიტომ სასურველია, ამბობს „Рус. Вѣд.“-ი, რომ სასანიტარო დასცემა მუდმივ იზრუნონ ქალბების სისუფთავისათვისა.

— გაბთი „Саратовскій Листок“-ი ურჩევს სარატოვის მცხოვრებთ, ყველა ქურის და ეზოდან უფინდურობისათვის ახებში გაიყავინეთ.

სატრისტიკურ ცნობათაგან სანს, რომ სარატოვიში 100,000 მცხოვრებთა შორის ათის წლის განმავლობაში 1880—1889—ერთა შუა რიცხვით ყოველ წელი 1000-დან 39 კაცი გარდაცვლილა; წარსულ წელს-კი 41 კაცი 1000-დან.

ინგლისის სატრეკო ქალბი ლონდონში-კი 6,000,000 მცხოვრებთა შორის იმავე ათის წლის განმავლობაში ორთა შუა რიცხვით 1000-დან მხოლოდ 21 კაცი გარდაცვლილა წელიწადში.

ამ ნიარად, რუსეთში 100,000 მცხოვრებ შორის ათის წლის განმავლობაში 39,000 გარდაცვლილა, ინგლისის 6,000,000-იან მცხოვრებთა ქალბი ლონდონში-კი იმავე დროს 23,000 კაცი გარდაცვლილა, ეს იგი 16,000 ნაკლები რუსეთის ქალბებისად.

ეს ცვრები განა თვით არ ჰმოეზობას, თუ რა უფსკრული მისცეს

სასანიტარო მზრი ინგლისისა და რუსეთის ქალბებ შუა?

ინგლისში საპარამენტო დადგინებების ძალით, იმ ქალბს, სადაც, ათის წლის განმავლობაში ყოველ წელი 1000-დან 23 მეტ გარდაცვლილები, ახლად ყურადღების მიქცევენ ხოლგერიან მშენებ სარევიზია-საკონტროლო კომისიის გაგზავნიან ქალბის ვასანდალად.

— „Харьк. Губ. Вѣд.“-ის სიტყვით, რუსეთის სახელმწიფოში ხოლგერიანებ ამ წელს გარდაცვლილი 220,122 კაცი.

— რუსეთის გამოჩენილი მწერალი გლეხ ივანეს ძე უსპენსკი ეს ორი თთავი ნოველორდის სულით ევად-მურაფების საკეთილშობილია. ეგლო „Рус. Жив.“-ს სწერენ ნოველორდიდან, რომ სულით ავადმყოფ მწერალი უტეთესობა ეტყობა და სრულიად მორჩენის იმედიც აქვო ექიმებსაო.

— „Нов. Время“-ს სიტყვით, სახელმწიფო რჩევის პირველ კრებებზედ განსჯილ-განხილულ იქნება უფინდურის სინოდის ობერ-პროკურორის პრებოდროსცევის პროექტი იმის შესახებ, რომ უქმი ღღეებში ვაჭრობა და საზოგადოდ კერა ღღეებში ყოველ ნაირი მუშაობა აღიკრძალოს. გაზეთებმა ხმა დაავდეს, რომ ახლის კანონის ძალით ქარხნებშიც კერა-უქმი დიდი მუშაობა მიუღეს ღღეს აკრძალული იქნებოდა. აქედან გამოირიცხვის სხვა-და-სხვა სანოვანების ნაყოფიერი მალაზიები, რომელთაც ენა-ბი ეძღვებოდა ვაჭრობის დილის 8 საათიდან 10 საათამდე. ახალი კანონი სულ არ შეეებდა სოფლის ღღეებს.

— იმავე გაზეთში ვკითხულობთ, რომ საერთო განათლების სამინისტროში არსდებ განსაკუთრებული კომისია, რომელიც ძირეულია უნდა შესცვალოს კერძო სასწავლებლების წესდებობა.

წერილი ამაჟი

ახიანისში (საფრანგეთში) გარდაიცვალა მოხუცებული გლას მარსელიანია, რომელსაც რამდენსამე ათს წელაწესს სჯეფ-მოქმედი სანოვანება არჩენდა. სიყვარულში ასევედრენ ამ გლასის სრულეს, ტანისათვის ერთს ახადეს ჩვენსებულად აქამანად 200 ათასი მანათამდე ჰქალდადის ფული და თან ახადრისს წყრილი, რომლითაც გლასს ჰქალდადის სჯეფ-მოქმედი დაწესებულებათა წინა-სხად თათისის მუქეადრედ. ამ ერთის წელის წინა-კი ამ გამდებებულმა გლასმ შექმობა არ მისცა თუნდა შიმშილანსაც გარდაცვალებას დას.

— მღანსმა (იტალიაში) გარდაიცვალა 79 წლის უფადმყოფი მღანსმა გლასი ლორა, რომელსაც 5 მალაიონის მანათა დასტოვა. გარდაცვალებულად ძლიერ ზომიერს ცხოვრებას ატარებდა. თათისის მათესაგანს გლასმ ლორამ ერთი გრმისი არ უსწავრეს. მიუღა მისი ქონება, ახადრისსწერილას ძეგლი, ომს უნდა მოქმანდაც, რომ თავსუსთავი აქმედას მუშათათვის. ახადრისან ერთად ევად-მოქმედი დასტოვა ამ თავსუსთავისას. ამ პრეტქტით, თავსუსთავი უნდა აჯგოდ ამ მუშებისათვის, რომლებიც უსჯეფად და უსამუშაოდ დაწმარდა. ისე უნდა იქმს მოქმანობა თავსუსთავი, რომ

უსამუშაოდ დასამარდა მუშების და ისლხმა სამუშაოდ აშვიანს, სასწრაფ და ზინჯ.

— ინგლისის დადგ მღანსმა ქველ-მოქმედმა ჰქნია ტენის რამდენიმე მალაიონი მანეთი და ბევრი მჭირიანი სურათიან წარუგზავნა მას წინად ახადრისს მათავობას დადის საყროზო მუშეას დასასწრებლად, მაგრამ სლასისპირამ—წინასხად ინგლისის პირველ მინსტრამ არ დაუთმო უფსოვად სახელმწიფო მანქა, რომელსედაც უნდა აქმეხინათ სე-მოსისქეფიდა მუშეა. ახლ-კი გადასტონის სახანისტროს შექმნარებას ჰქნია ტენის აზრად და მუშეას ახსუქედალად სთათხლო ახადრის ექებენ.

— მას წინად საფრანგეთის ცაქთია „Figaro“ შეგათის ინგლისის სწავლულს ვერხვარე სწესისურს, რა სრისას სარ კანესტრო რენანს შესესებოდა. სწესისურს უნდას, რომ რენანის ნაწერება სულ არ წამავითახსიო. ასეთმა მანქმის ინგლისის მეცნიერებამ დად მითქმამითქმს გამოიქვა საფრანგეთის ყურნალ-გაზეთებში, რომლებიც ძლიერ ახადრისს სწესისურს. ამ აქტსად დახარდაის შესახებ არას სწერს, სხვათა შორის, სწესისურს ცაქთია „Figaro“-ს:

„მე ფაქტადგ არ მომსალდა, უნდა-განსჯილ-განხილულად რენანს. რენანის შესახებ ბევრი რამ წაყოთეს, ბევრად ვამეზიანა და, ჩემისი ფიქრით, სრულად დარსა იყო ის ამ პრეტისცემის, რომელსეც სჯად წაღება. ჩემ მერ ნთან-კამა, რომ რენანის ნაწერება არ წამავითახსი-ყოფა, რაგორც ესედა, ბევრს უკუდებოდა ესმას და ისე ვეზიანათ, ვითამ გულ-გვირა ინგლისედაც და სხვა უროფების მწერლებსა და მეცნიერებას არა მუშად-სა. რამდენად უსამათოდაც და უსართებოდა სრისას ეს აზრი, ეს აშვარება სწესის, ვანას-ღგანს ინგლისის ცოცსელ და უმამ გარდაცვალებულ გამოჩენილ მოქმედ-ათ შორისაც ბევრად ვეზიანა ასეთი, რომელსეც შესახებდ მხოლოდ იმავე მანქმის მიგეჟს შექმედა, რაც რენანის გამოცხობდა, ესე იგი არც ერთი ამითი ნაწერებ არც ერთსედა არც გადამთვრდას. მიუღა ჩემი სიცოცხლე უმართავად და-გვირეკავას და დამოუკიდებელს, საყროზანს ახარავებთ მოგახლომე და წყრებისათვისათვის მაქალდად არ მიმადება.

— ევადგ გლასად ლეივანსში, სასტაროსას (ანტიკისა) შეერთებულ სტრეტებში) მცხოვრება, ნაწავრ-მსუფლთა სანათობად მისცეს და ტენის-მოკლავდა დასამუშავს სჯებდეს, პრადლებული დადს უარსედა დღეც; აგეთი დანასჯელი მე არ მამადინათ, მაგრამ ჰამბოტისის შესწრაობად დახანისც და ყოველავე ათქეკე-ნეს. პრადლებულმა გულ-სხადლად ადთან, მე მოკვდაო, და დაწერებულთა ღღენსა ყოველავე ვითარება მქველობასა.

„იპირის“ ფოსტა

b. d-38, კ-ლ გლახხ. თქვენს წერილს ვერ დღებებდეთ, რადგან ვე წერილი საბრალდებელია ოქმსა ჰავს და რედაქციით-კი სასამართლო არ არის. უსამართლო და უპარონო მოქმედება მამასალონის მისმა პირდაპირმა მართობამ უნდა ვართობის და მჯავრის სასამართლომ დასდოს. სხვა გზა არ არის სოფლის დახასნებლად და სოფელში სწორად ამ გზას უნდა მიმართოს, თუ ამართლო ისეა შეწყვეტილი, როგორც თქვენ იწერებთ.

